

HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERI

OFFERTORIUM

PE / FRE / FRI
22 / 10 / 2021

19.00

HELSINGIN MUSIIKKITALO
MUSIKHUSET I HELSINGFORS
HELSINKI MUSIC CENTRE

JAN
SÖDERBLOM

GIDON
KREMER

HELSINGFORS STADSORKESTER HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

Sinfoninen runo nro 2

GALINA USTVOLSKAJA

”Olen täysin varma siitä, että hänen musiikkinsa nousee maailmanmaineeseen.” Näin totesi 1930-luvulla Dmitri Šostakovitš sävellysooppilaastaan Galina Ustvolkskajasta (1919–2006). Ustvolkskaja ehti täyttää 70 ennen kuin profetia toteutui. Kotimaassaan Neuvostoliitossa hän oli ollut kulttihahmo jo kauan. Tämä johtui ensiksikin hänen musiikistaan, joka oli tinkimättömän modernistista: riitasointuista, monomaanista, lujasti soivaa. Toiseksi Ustvolkskaja oli hahmona kiehtova. Julkisuus ei häntä kiinnostanut eikä häntä huvittanut puhua teoksistaan. Hän sävelsi usein uskonnollisia tekstejä, mutta väitti sitkeästi ettei ollut uskonnollinen säveltäjä.

Lisäksi Ustvolkskaja oli niin itsekriittinen, että otti viralliseen teosluettelonsa ainoastaan 21 teosta. Luettelon ulkopuolelle jäivät etenkin ne partituurit, joissa hän oli käyttänyt ns. kansantajuista sävelkieltä jottei häntä olisi syytetty formalistiksi. Esimerkiksi kantaatit *Stenka Razinin uni* (1948), *Eläköön nuoriso!* (1950) ja *Korkean vuoriston mies* (1952) ja sävelrunot *Nuoret pioneerit* (1950) ja *Urheilua* (1958) vastasivat sosialistisen realismin vaatimuksia. Viralliseen luettelonsa Ustvolkskaja otti tällaisista teoksista mukaan vain pari, joukossa kaksi 1950-luvulta kirjoitettua orkesterikappaletta. Ne saivat kuitenkin uudet otsikot. *Aron valosta* tuli *Sinfoninen runo nro 1* ja *Sankarin urotöistä* *Sinfoninen runo nro 2*.

Jälkimmäinen teos oli syntynyt kansalliseen sävellyskilpailuun jossa se sai toisen palkinnon – ensimmäistä palkintoa ei jaettu. Ustvolkskaja kertoi musiikin kuvaavan sankarin sielullista prosessia. Alussa on seikkailunhalu, sitten urotyöt toteutetaan. Niiden myötä sankari kokee henkisen kirkastumisen. Teos sai kantaesityksensä Leningradissa 6.11.1957. Leningradin filharmonikkoja johti Jevgeni Mravinsky.

Offertorium

SOFIA GUBAIDULINA

Sofia Gubaidulina (s.1931) kansainvälinen läpimurtoteos oli viulukonsertto *Offertorium*. Se on omistettu Gidon Kremerille, jonka ehdotuksesta teos myös on syntynyt. Viulukonsertton valmistuessa vuonna 1980 Kremer oli kuitenkin ehtinyt loikata länteen ja neuvostoviranomaiset suhtautuivat täysin kielteisesti ajatukseen siitä, että hän olisi kantaesityksen solisti. Gubaidulina keksi antaa kustantajansa salakuljettua partituuri länteen. *Offertorium* sai kantaesityksensä Wienissä 1981 ORF Sinfonieorchesterin konsertissa Leif Segerstamin johdolla. Solistina oli luonnollisesti Kremer. Säveltäjä teki partituuriin joitakin muutoksia sekä vuonna 1982 että 1986.

Gubaidulina on korostetun uskonnollinen säveltäjä, ja viulukonsertton henkisen taustan paljastaa jo otsikko: *Offertorium* on messun osa. Uhrilahjan idea viittaa tämän teoksen kohdalla esimerkiksi Kristuksen kuolemaan ristillä. Lisäksi viulukonsertton pääteema ”uhrataan” jotta se voisi kokea ”ylösousemuksen”.

Teoksen pääteema ei ole Gubaidulina. Kyse on Preussin kuningas Fredrik Suuren J. S. Bachille vuonna 1747 antamasta teemasta, joka muodostaa *Musikalisches Opfer* -teoksen perustan. Kun Gubaidulina esittää teeman *Offertoriumin* alussa, eri nuoteilla ja fraaseilla on omat sointivärit. Tämä idea on lainattu Anton Webernin tunnetusta orkestraatiosta (1935) samasta teemasta.

Solisti astuu mukaan ja aloittaa sarjan muunnelmia. Niiden aikana Bachin teemasta otetaan asteittain pois yksi nuotti alusta ja yksi nuotti lopusta. Teoksen toisessa jaksossa teema on hävinnyt, se on ikään kuin uhrattu musiikin alttarille. Viimeisen jakson avaa jousien hidas koraali. Sävellyksen ensimmäisen kolmanneksen prosessi toistetaan, mutta nyt toiseen suuntaan. Bachin teema kasvaa vähitellen esiin kunnes solisti esittää sen kokonaisuudessaan.

Sinfonia nro 1 e-molli op. 39

JEAN SIBELIUS

Kullervo-sinfonian kantaesitys vuonna 1892 teki Jean Sibeliuksesta (1865–1957) kotimaisen kulttuurin sankarin, joka sai aseman itsenäisyydestään unelmoivan kansan ykkössäveltäjänä. Sibelius kirjoittikin mieluusti teoksia, joissa oli kansallinen aihe. Hänen tähtäimessään oli silti ylikansallinen sävelkieli, joka ei olisi sidoksissa poliittiseen todellisuuteen.

Kun säveltäjä 26.4.1899 johti Helsingin filharmonisen seuran orkesteria (nyk. Helsingin kaupunginorkesteri) omassa sävellyskonsertissaan, kontrasti kansallisen Sibeliuksen ja omaa tietään kulkevan Sibeliuksen välillä oli suuri. Ohjelmassa oli sävelruno *Skogsrået* sekä kaksi uutuutta: *Ateenalaisten laulu* ja ensimmäinen sinfonia (e-molli, op. 39). Venäjän sortoa kommentoivasta *Ateenalaisten laulusta* tuli niin valtava menestys, että muut teokset jäivät sen varjoon. Sibeliusta loukkasi ystävän kommentti: *Ateenalaisten laulu* oli upea mutta sinfonia vaikeasti ymmärrettävä...

Sibelius muokkasi partituuria seuraavana vuonna. Uusi versio sai kantaesityksensä 1.7.1900 Robert Kajanuksen johdolla. Helsingin filharmonisen seuran orkesterin tehdessä kesällä konserttimatkan Pariisiin maailmannäyttelyyn sinfonia kuului ohjelmistoon. Sibeliuksen nimi tuli nyt ensi kertaa tunnetuksi ulkomailla.

Teoksen myöhäisromanttinen paatoksellisuus voi tuoda mieleen Tšaikovskin. ”Siinä miehessä on paljon samanlaista kuin minulla”, Sibelius myönsi. Venäläiseen kollegaan verrattuna ilmaisu on kuitenkin karumpaa ja lakonisempaa. Ensimmäisen osan avaa klarinettisoolo (*Andante ma non troppo*). Allegro energicossa intensiteetti ei hellitä hetkeksikään. Toinen osa (*Andante*) on sekä auvoisa että dramaattinen. Scherzo (*Allegro*) on rajun rytmikäs. Finaali (*Quasi una fantasia*) sisältää teoksen suurimmat ja vaikuttavimmat ilmaisulliset vastakohtat.

LISÄÄ MUSIIKKIENERGIAA

KE / ONS / WED

 27 / 10 / 2021

 19.00

TO / THU

 28 / 10 / 2021

 19.00

PATEETTINEN

PATHÉTIQUE / PATHÉTIQUE

Pablo González

kapellimestari / dirigent / conductor

Yeol Eum Son

piano

Karol Szymanowski:

Sinfonia concertante pianolle ja orkesterille

Pjotr Tšaikovski: Sinfonia nro 6, Pateettinen

KE / ONS / WED

 10 / 11 / 2021

 19.00

TO / THU

 11 / 11 / 2021

 19.00

ASRAEL

Leonard Slatkin

kapellimestari / dirigent / conductor

Angela Hewitt

piano

Cindy McTee: Circuits

W. A. Mozart: Pianokonsertto nro 22

Josef Suk: Asrael-sinfonia

PE / FRE / FRI

 05 / 11 / 2021

 17.30 & 19.30

JUNIORIKONSERTTI

Eero Lehtimäki

kapellimestari / dirigent / conductor

Satu Sopanen

laulu ja juonto

17.30

Kaisaniemen ala-asteen koulu 6C

Pakilan ala-asteen koulu 6C

Laajasalon peruskoulun 6. luokkien painotetun

musiikin ryhmä

Vuoniityn peruskoulu 5-6A

19.30

Oulunkylän ala-asteen koulu 6D

Porolahden peruskoulu 6M

Åshöjdens grundskola 5-6M

PE / FRE / FRI

 19 / 11 / 2021

 19.00

SERENADIT

Pekka Kauppinen

liidaus

Antonín Dvořák: Serenadi puhaltimille

Pjotr Tšaikovski: Serenadi jousille, op. 48

 TICKETMASTER: 9,50-46€

sis. käsittelykulun / inkl. serviceavgift / incl. processing fee

HUOM!

Marras-joulukuun liput ovat nyt myynnissä.

Aiemmat kausikorttivaraukset on siirretty keväälle 2022.

Kevätkauden kausikorttien myyntiaika on 9.-30.11.2021.

Kertaliput tulevat myyntiin 9.12. ja kenraaliharjoitusliput 10.12.

*Muutokset mahdollisia. / Det kan förekomma ändringar i programmet. /
The program is subject to change.*

JAN SÖDERBLOM

Varhain alkaneiden solistitehtävien lisäksi menestyksekkäät konserttikiertueet Uusi Helsinki -kvartetin jäsenenä ja kiinnostus orkesterissa soittamista kohtaan loivat pohjan Jan Söderblomin monipuoliselle ja aina uutta etsivälle uralle. Opinnot Sibelius-Akatemian kapellimestariluokalla vuosina 1997–2001 johtivat intensiiviseen työskentelyyn suomalaisten ja ulkomaisten eturivin orkestereiden kanssa. Söderblom on sittemmin johtanut mm. Helsingin kaupunginorkesteria, Radion sinfoniaorkesteria, Tampere Filharmoniaa, Sinfonia Lahtea, Tapiola Sinfoniettaa, Kamariorkesteri Avantila, Scottish Chamber Orchestraa, Orchestre de Chambre de Lausannea, espanjalaista Orquesta RTVE:a, Nordwestdeutsche Philharmoniaa, MDR Sinfonieorchesteria (Leipzig), Danish National Chamber Orchestraa, Norjan radion sinfoniaorkesteria, Norrköpingin ja Helsingborgin sinfoniaorkestereita ja Orchestre National Bordeaux Aquitainea.

Jan Söderblom on johtanut Tukholman kuninkaallisessa oopperassa Leôs Janáčekin *Tapaus Makropulosin* lisäksi kaksi kantaesitystä, Thomas Jennefeltin *Sport och fritid* (2005) ja yhteistyössä Norrlandsoperanin kanssa Daniel Börtzin oopperan *Svall* (2006). Helsingin juhlaviikoilla hän johti vuonna 2008 Veli-Matti Puumalan oopperan *Anna Liisan* paljon huomiota herättäneen kantaesityksen. Suomen kansallisoopperassa Söderblom on useiden balettiproduktioiden lisäksi johtanut Fredrik Paciuksen oopperan *Kung Karls jakt*.

Viulistina Söderblom esiintyi ennen kapellimestariuraansa varsinkin Uusi Helsinki-kvartetissa (1982–2001), joka voitettuaan Viitasaaren ja Concertino Pragan kilpailut konsertoiti laajalti, mm. Wigmore Hallissa, Tonhalle Zürichissä, Herkules Saal Münchenissä, Concertgebouw Amsterdamissa ja Konzerthaus Berlinissä. Kutsut solistiksi ovat vieneet konsertoimaan suomalaisten orkestereiden lisäksi esim. Ruotsin Radio-orkesterin, Norjan radio-orkesterin, Helsingborgin sinfoniaorkesterin, Japan Philharmonic Orchestran ja monien muiden kanssa. Söderblom on toiminut useiden orkestereiden vierailevana konserttimestarina, sekä vierailevana jäsenenä mm. Camerata Salzburgissa ja Norjan kamariorkesterissa.

Jan Söderblom on vuodesta 2021 ollut Suomalaisen kamariorkesterin taiteellinen johtaja. Hän on taiteellisesti vastuussa myös Tammisaaren kesäkonserteista, Kauniaisten musiikkijuhlista ja Inkoon Meri ja musiikki -festivaalin ohjelmasta. Aiemmin hän on toiminut Musica Fiskarsin, Joroisten Musiikkipäivien, Rauma Festivon, Lappeenrannan kaupunginorkesterin ja Porin kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana. Vuonna 2014 Söderblom kokosi yhteen artisteja We Agree to Disagree -konserttiin, joka oli epäpoliittinen kannanotto rauhanomaisen ratkaisun puolesta. Jan Söderblom on toiminut vuodesta 2014 lähtien Helsingin kaupunginorkesterin ensimmäisenä konserttimestarina.

Jan Söderblom asuu perheensä kanssa Fiskarsin taiteilija- ja käsityöläisyhteisössä.

GIDON KREMER

Latvialainen Gidon Kremer (tai Gidons Krēmers, s.1947) on neuvostovenäläisen viulukoulun viimeisiä jättiläisiä. Hän aloitti opintonsa isänsä ja isoisänsä johdolla neljävuotiaana, ja eteni Riian musiikkikoulun kautta Moskovan konservatorioon legendaarisen David Oistrahin luokalle. Jo 1960-luvun lopulla Kremer voitti useita palkintoja myös länsimaisissa viulukilpailuissa, mutta viimeistään vuoden 1970 Tšaikovski-kilpailun voitto sinkautti hänet kohti konserttiviulistien kärkiluokkaan, johon hän on kuulunut siis jo 50 vuoden ajan.

Kremerin nimi on yhtä Sofia Gubaidulinan *Offertoriumin* kanssa. Teos syntyi hänen aloitteestaan, se on hänelle omistettu ja hänen soittotyylilleen räätälöity, ja nimenomaan Kremerin tulkinnat *Offertoriumista* saattelivat Gubaidulinan lopulta kansainväliseen kuuluisuuteen rautaesiripun tälläkin puolen. Kremerin soittama äänite Charles Dutoit'n johtaman Bostonin Sinfoniaorkesterin kanssa vuodelta 1989 kuuluu levytetyn historian klassikoihin.

Kremerin saamia palkintoja ovat esimerkiksi Grammy ja ECHO Klassik (2002), tanskalainen Léonie Sonning Music Prize (1989) ja maailman arvokkaimpiin musiikkipalkintoihin kuuluva Ernst von Siemens Music Prize (1982). Solistiuransa ohella Kremer on perustanut Lockenhausin kamarimusiikkifestivaalin Itävaltaan sekä Viron, Latvian ja Liettuan alueen muusikoista koostuvan kamariorkesterin Kremerata Baltican.

GIDON KREMER © ANGIE KREMER

HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERI

Kun säveltäjät Martin Wegelius ja Robert Kajanus perustivat orkesterin Helsinkiin kesällä 1882, heidän kunnianhimoinen suunnitelmansa oli kerätä kaupungin parhaat muusikot ja ulkomailta palkatut soittajat yhteen ja tarjota helsinkiläisille elämyksiä suurten säveltäjien mestariteoksista viikoittaisilla konserteilla 36 soittajan voimin.

Periaate huippumuusikoiden säännöllisestä orkesteritoiminnasta on pysynyt elinvoimaisena näihin päiviin saakka. Lähes 140 toimintavuotensa aikana Helsingin kaupunginorkesteri on kantaesittänyt valtaosan Jean Sibeliuksen sinfonisesta tuotannosta säveltäjän itsensä johdolla ja jatkaa oman aikansa musiikin esittämistä tilaamalla teoksia sekä kansainvälisiltä että kotimaisilta säveltäjiltä. Vuosina 2019–2025 toteutettava tilaussävellysten sarja, kahdeltatoista nykysäveltäjältä tilatut *Helsinki-variaatiot*, liittävät oman aikamme sävelet ennen vuonna 1945 sävellettyihin Helsinki-aiheisiin teoksiin.

Vuosittain yli 110 000 kuulijaa tavoittava, nykyisellään 102 muusikon vahvuinen Helsingin kaupunginorkesteri on kasvanut tärkeäksi osaksi helsinkiläisten kulttuurillista pääomaa. Kaupunginorkesterin työ koskettaa niitäkin, jotka syystä tai toisesta eivät pääse konsertteihin Musiikkitaloon. Kansainvälisten kiertueiden lisäksi orkesteri esiintyy erilaisissa kokoonpanoissa eri puolilla Helsinkiä sekä tarjoaa lapsille ja nuorille esiintymismahdollisuuksia ja tavoittaa erityisryhmiä monipuolisen yleisötyön kautta. Orkesteri kutsuu nyt jo kolmatta kertaa kokonaisen ikäluokan – kaikki vuonna 2020 syntyneet helsinkiläislapset – nauttimaan musiikista perheineen seitsemän vuoden ajan orkesterin kummilapsina.

Verkossa sekä mm. keskustakirjasto Oodissa suorana ja jälkilähetyksenä nähtävät HKO Screen-konsertit sekä taustoittavat haastattelut tuovat katsojan entistäkin lähemmäksi soivan taideteoksen syntyprosessia. Yhteistyö levy-yhtiö BIS:in kanssa tallentaa orkesterin tulkintoja huipputason äänityksinä kaikkien saataville ja pitkälle tulevaisuuteen.

Helsingin kaupunginorkesterilla on toimintansa aikana ollut 13 ylikapellimestaria. Vuonna 2016 aloittaneen ylikapellimestari Susanna Mälkin johdolla orkesteri on kehittynyt kansainvälisesti yhä vaikuttavammaksi sinfoniaorkesteriksi, jonka tunnistettava sointi on tärkeä osa helsinkiläistä äänimaisemaa.

GALINA USTVOLSKAJA

Symfonisk dikt nr 2

”Jag är alldeles övertygad om att hennes musik kommer att nå ett världsrykte.” Detta yttrade Dmitrij Sjostakovitj på 1930-talet om sin kompositionselev Galina Ustvoljskaja (1919–2006). Hon hann fylla 70 år före profetian gick i uppfyllelse. I sitt hemland Sovjetunionen hade hon dock redan länge varit en kultfigur. Först och främst berodde det på musiken. Den var omutligt modernistisk: dissonant, monoman, högljudd. För det andra var Ustvoljskaja en fascinerande figur. Hon ogillade publicitet och tyckte inte om att prata om sina verk. Hon tonsatte ofta religiösa texter men upprepade envist att hon inte är en religiös tonsättare.

Dessutom var Ustvoljskaja så självkritisk att hennes officiella verkförteckning bestod av endast 21 kompositioner. Hon ville inte veta av framförallt de av sina partiturer i vilka hon hade använt ett s.a.s. lätt tillgängligt tonspråk för att undvika att stämpas som en formalist. Exempelvis kantaterna *Stephan Razins dröm* (1948), *Leve ungdomen!* (1950) och *Mannen från de höga bergen* (1952) och tondikterna *Unga pionjärer* (1950) och *Sport* (1958) motsvarade den socialistiska realismens krav. Endast några av dylika verk fick en plats i Ustvoljskajas officiella förteckning. Till dem hör två orkesterstycken från 1950-talet som dock fick nya titlar. *Stäppens ljus* döptes om till *Symfonisk dikt nr 1* och *En hjältes hjältedåd* till *Symfonisk dikt nr 2*.

Det senare verket skrevs för en kompositionstävling där det tilldelades andra pris - ett första pris utdelades inte. Ustvoljskaja berättade att musiken skildrar en hjältes själsliga process. Först finns äventyrslusten, sedan utförs hjältedåd som leder till att hjälten finner en ny inre klarhet. Verket uruppfördes i Leningrad den 6.11.1957. Leningrads filharmoniker dirigerades av Jevgenij Mravinskij.

SOFIA GUBAIDULINA

Offertorium

Sofia Gubaidulinas (f.1931) internationella genombrottsverk blev violinkonserten *Offertorium*. Verket är tillägnat Gidon Kremer, som även föreslagit att tonsättaren skulle skriva det. Då violinkonserten fullbordades år 1980 hade Kremer dock valt att stanna i väst varför de sovjetiska myndigheterna vägrade låta honom uruppföra verket. Gubaidulina kom på att låta sin förläggare smuggla partituret till väst. *Offertorium* uruppfördes i Wien år 1981 på ORF Sinfonieorchesters konsert under ledning av Leif Segerstam. Solist var självfallet Kremer. Tonsättaren reviderade partituret både 1982 och 1986.

Gubaidulina är en understruket religiös tonsättare, och violinkonsertens andliga bakgrund avslöjas redan av titeln:

Offertorium är en av mässans satser. I detta verks fall hänvisar idén om en offergåva till, exempelvis, Jesu död på korset. Dessutom "offras" violinkonsertens huvudtema för att det senare skall kunna "återuppstå".

Detta huvudtema är inte av Gubaidulina, utan det tema som Preussens konung Fredrik den store gav åt J.S. Bach år 1747 och som utgör grund för verket *Musikalisches Opfer*. I violinkonsertens början presenterar Gubaidulina temat så att olika noter och fraser har fått en egen klangfärg. Denna idé är lånad ur Anton Weberns kända orkestrering (1935) av samma tema.

Solisten träder in och presenterar en serie variationer. Under deras gång reduceras, stegvis, Bachs tema genom att en not tas bort från början och en från slutet. I verkets andra parti har temat försvunnit – s.a.s. offrats på musikens altare. Det sista partiet öppnar med stråkarnas långsamma koral. Verkets första tredjedels process upprepas, men nu åt andra hållet. Bachs tema växer successivt fram och presenteras till sist i sin helhet av solisten.

JEAN SIBELIUS

Symfoni nr 1 e-moll op. 39

Uruppförandet av *Kullervo*-symfonin år 1892 gjorde Jean Sibelius (1865–1957) till den inhemska musikens hjälte. Han fick en position som det om sin självständighet drömmande folkets främsta tonsättare. Sibelius skrev förvisso gärna verk som hade ett nationellt motiv. Samtidigt hade han dock siktet inställt på ett övernationellt tonspråk som inte var bundet till den politiska verkligheten.

Då han den 26.4.1899 dirigerade Helsingfors filharmoniska sällsks orkester (nuv. HSO) på sin kompositionskonsert var kontrasten mellan den nationella Sibelius och den Sibelius som gick sin egen väg stor. På programmet fanns tondikten *Skogsrået* och två nyheter: *Atenarnas sång* och den första symfonin (e-moll, op. 39). *Atenarnas sång* kommenterade det ryska förtrycket och blev en så enorm succé att de övriga verken hamnade i dess skugga. Sibelius blev djupt sårad av en väns kommentar: *Atenarnas sång* var fantastisk men symfonin var svår att förstå...

Nästa år bearbetade Sibelius partituret. Den nya versionen uruppfördes 1.7.1900 under ledning av Robert Kajanus. Då Helsingfors filharmoniska sällsks orkester på sommaren gjorde en konsertresa till världsutställningen i Paris hörde symfonin till programmet. Sibelius namn blev nu för första gången känt utomlands.

Tonspråkets senromantiska patos kan påminna om Tjajkovskij. Sibelius medgav att "det finns mycket likadant i den där mannen som i mig". I jämförelse med den ryska kollegan är uttrycket dock mera kargt och lakoniskt. Den första satsen öppnar med ett mystiskt klarinetsolo (Andante ma non troppo). I Allegro energicot

släpper intensiteten inte för en enda sekund. Den andra satsen (Andante) är både ljuv och dramatisk. Scherzot (Allegro) är brutalt rytmiskt. I finalen (Quasi una fantasia) bjuder Sibelius på verkets allra största och mest effektfulla kontraster i uttryck.

JAN SÖDERBLOM

Jan Söderblom föddes till en musikerfamilj i Helsingfors år 1970. Söderblom fick sina första violinlektioner som fyraåring och började konserterna redan under sina tidiga år av violinstudier. Detta, kombinerat med framgångsrika turnéer som medlem av Nya Helsingforskvartetten och ett intresse för orkestermusicerande bäddade för en mångsidig karriär, präglad av mångsidighet och lusten att ständigt söka nya uttrycksmedel. Efter studierna på Sibelius-Akademiens dirigentklass 1997–2001 började ett intensivt samarbete med finländska och utländska topporkestrar. Söderblom har dirigerat bl.a. Radions symfoniorkester, Helsingfors stadsorkester, Tammerfors filharmoniker, Lahtis stadsorkester, Mellersta Österbottens kammarorkester, Tapiola Sinfonietta, kammarorkestern Avanti!, Scottish Chamber Orchestra, Orchestre de Chambre de Lausanne, Spaniens radios och televisions orkester, Nordwestdeutsche Philharmonie, MDR-orkestern i Leipzig, Danmarks radios underhållningsorkester, Norges radios symfoniorkester, Norrköpings och Helsingborgs symfoniorkestrar och Orchestre National Bordeaux Aquitaine. 2001-2008 var Söderblom konstnärlig ledare för Villmanstrands stadsorkester, 2012-2016 för Björneborgs stadsorkester, Pori Sinfonietta.

På Stockholms kungliga opera har Jan Söderblom dirigerat Leoš Janáček's *Testamentet* samt två uruppföranden, Thomas Jennefelts *Sport och fritid* (2005) och, i samarbete med Norrlandsoperan, Daniel Börtz *Svall* (2006). På Helsingfors festspel dirigerade Söderblom år 2008 det omtalade uruppförandet av Veli-Matti Puumalas opera *Anna Liisa*. På Finlands Nationalopera har han dirigerat flera balettproduktioner samt Fredrik Pacius opera *Kung Karls jakt*.

Före sin dirigentkarriär uppträdde Söderblom som violinist i framförallt Nya Helsingforskvartetten (1982-2001) som efter sina tävlingsframgångar i Viitasaari, Concertino Praga och London Quartet Competition konserterade i bl.a. Wigmore Hall, Tonhalle i Zürich, Herkules Saal i München, Concertgebouw i Amsterdam och Konzerthaus i Berlin. Som solist har Söderblom uppträtt med dom flesta finländska orkestrarna och med bl.a. Sveriges radios symfoniorkester, Norges radios orkester, Helsingborgs symfoniorkester och Japans filharmoniker. Söderblom har gästspelat i bl.a. Camerata Salzburg och Norska kammarorkestern och som konsertmästare i Radions symfoniorkester, Sveriges

radiosymfoniorkester samt Helsingfors och Tammerfors stadsorkestrar.

Söderblom har tidigare varit konstnärlig ledare för Musica Fiskars, Musikdagarna i Jorois, Vilmanstrands stadsorkester och Björneborgs stadsorkester. För närvarande är han konstnärlig ledare för Finländska kammarorkestern och Ekenäs sommarkonserter, Grankulla musikfest och Musik vid havet i Ingå. Jan Söderblom har sedan 2014 verkat som 1. konsertmästare i Helsingfors stadsorkester.

Jan Söderblom bor med sin familj i Fiskars bruk som ligger på den finländska sydkusten.

www.jansoderblom.fi

GIDON KREMER

Lettländaren Gidon Kremer (eller Gidons Krēmers, f. 1947) är en av de sista stora jättarna i den sovjetryska violinskolan. Han inledde sina studier 4 år gammal under ledning av sin far och farfar. Han fortsatte studierna vid först musikskolan i Riga och sedan vid konservatoriet i Moskva där hans lärare var den legendariska David Oistrakh. Kremer hade flera tävlingsframgångar i även väst redan i slutet av 1960-talet. Det var dock segern i Tjajkovskij-tävlingen år 1970 som gjorde honom till ett världsnamn.

Kremers namn är starkt förknippat med Sofia Gubaidulinas *Offertorium*. Verket skrevs på hans initiativ, är tillägnat honom och anpassat hans violinism. Det var Kremers tolkning av *Offertorium* som gjorde Gubadulina känd på denna sida av järnridån. Hans år 1989 i samarbete med Bostons symfoniorkester och Charles Dutoit gjorda inspelning av verket är en klassiker.

Kremer har tilldelats bland annat Grammy-priset och ECHO Klassisk-priset (båda 2002), det danska Léonie Sonning-priset (1989) samt det högt ansedda tyska Ernst von Siemens-priset (1982). Kremer uppträder regelbundet som solist. Han har grundat såväl kammarmusikfestspelen i Lockenhaus i Österrike som Kremerata Baltica, en kammarorkester med musiker från Estland, Lettland och Litauen.

---

www.helsinginkaupunginorkesteri.fi / helsinki.philharmonic@hel.fi

helsinkiphilharmonic

helsinkiphilharmonic

@HelsinkiPhil

HelsinkiPhilharmonic

HELSINGFORS STADSORKESTER

Då tonsättarna Martin Wegelius och Robert Kajanus sommaren 1882 grundade en orkester i Helsingfors var deras ambition att föra samman stadens bästa musiker och anlita musiker från utomlands. Helsingforsare skulle varje vecka erbjudas unika upplevelser då 36 musiker samlas för att framföra mästerverk av de stora tonsättarna.

Principen att föra samman högklassiga musiker för en regelbunden orkesterverksamhet förblir livskraftig än idag. Under sina nära 140 verksamhetsår har Helsingfors stadsorkester uruppfört majoriteten av Jean Sibelius symfoniska produktion under tonsättarens egen ledning. Orkestern fortsätter att framföra sin egen tids musik i form av beställningar av såväl internationella som inhemska tonsättare. 2019–2025 förverkligas *Helsingfors-variationer*, en serie i vilken man beställer verk av 12 moderna tonsättare. Seriens beställningsverk förenar vår tids tonspråk med musikverk med ett Helsingfors-tema som är komponerade före år 1945.

Helsingfors stadsorkester består för närvarande av 102 musiker och når årligen över 110 000 lyssnare. Den har fått en viktig position som ett av Helsingfors-bornas kulturkapital. Stadsorkesterns arbete berör även dem som av orsak eller annan inte kan komma till konserterna i Musikhuset. Förutom att göra internationella turnéer uppträder orkestern i varierande sammansättningar runtom Helsingfors, erbjuder barn och ungdom möjlighet att uppträda, och når via sitt mångsidiga publikarbete olika specialgrupper. Orkestern inbjuder nu för tredje gången en hel åldersgrupp – alla i Helsingfors år 2020 födda barn – att bli orkesterns fadderbarn. I verksamheten får fadderbarnen med familj avnjuta musik i sju års tid.

HKO Screen-sändningarna visas på internet och live på bl.a. centrumbiblioteket Ode. HKO Screen-sändningarna består av konserten samt intervjuer som ger bakgrundsinformation som för lyssnaren närmare det klingande musikverkets födelseprocess. Samarbetet med skivbolaget BIS innebär att orkesterns tolkningar är tillgängliga för alla, och långt in i framtiden, i form av inspelningar av hög kvalitet.

Under sin verksamhetstid har Helsingfors stadsorkester haft 13 chefsdirigenter. År 2016 inledde Susanna Mälkki sitt arbete som orkesterns chefsdirigent. Under hennes ledning har orkestern utvecklats till en internationellt allt mera aktiv symfoniorkester vars identifierbara klang utgör en viktig del av staden Helsingfors ljudlandskap.

www.helsingforsstadsorkester.fi

VISUAALINEN ALKUSOITTO

JENNI TOIKKA

Preludi Op. 28 nro 2

Preludi Op. 28 nro 2 on filmiteos, joka on saanut nimensä Chopinin tunnetun sävellyksen mukaan. Pitkän yhtenäisen oton aikana näemme kahden henkilön vuoroin soittavan pianoa ja vuoroin kuuntelevan. Kappale on molemmilla soittokerroilla sama – Preludi Op. 28 nro 2 – mutta esittäjän vaihtuessa vaihtuu samalla tulkinta kappaleesta ja se, kenen näkökulmasta kappaletta ja sen esittämistä tarkastellaan. Katkeamaton soitto ja leikkaamaton otto kiinnittävät tahollaan tapahtuman yhteen ajalliseen hetkeen, mutta kameran liikuessa ja henkilöiden paikkojen vaihtuessa aika yhtä lailla kerrostuu. Soittajasta tulee kuuntelija ja kuuntelijasta soittaja.

Chopinin Preludin käyttö teoksessa viittaa Visuaaliseen alkusoittoon sekä klassisen musiikin perinteeseen yhä uudestaan toisintaa ja tulkita klassikoita, mutta myös teoksen elokuvalliseen esikuvaan, Ingmar Bergmanin Syyssonaattiin (1978).

AVEK, AV-Arkki, Nykyaiteen museo Kiasma ja Helsingin kaupunginorkesteri tuovat kotimaista videotaidetta Musiikkitalon mediaseinälle.

Syyskauden aikana Pohjoismaiden suurimmalla digitaalisella näytöllä nähdään Jenni Toikan uusi videoteos juuri ennen alkamassa olevaa HKO:n konserttia.

ESITYSAJAT:

22.10. / 27.10. / 28.10.
10.11. / 11.11. / 19.11. / 24.11. / 25.11.
3.12. / 8.12. / 17.12. / 22.12.

18.30-18.40

GALINA USTVOLSKAYA

Symphonic Poem No. 2

A pupil of Dmitri Shostakovich and something of a cult figure in her then Soviet homeland, Galina Ustvolskaya (1919–2006) cared little for publicity and disliked talking about her works. Her ‘true’ music was uncompromisingly modernist – discordant, monomaniacal and loud – but she also composed works in a more easily accessible style to avoid being branded as formalist. Hence her official personal catalogue ran to only 21 works and did not include the ‘popular’ ones (such as *The Dream of Stepan Razin* and *Young Pioneers* designed to meet the regime’s demand for social realism). She composed *The Hero’s Achievement* for a national competition and it won second prize (no first was awarded). Later renamed *Symphonic Poem No. 2*, it describes the hero’s spiritual process, she said. In satisfying his desire for adventure, he experiences a spiritual transfiguration. The work was premiered in Leningrad in 1957.

SOFIA GUBAIDULINA

Offertorium

It was with the violin concerto *Offertorium* dedicated to Gidon Kremer that Sofia Gubaidulina (b. 1931) made her international breakthrough. She had composed it at Kremer’s suggestion, but by the time it was ready, he had defected to the West and could not be the soloist at a premiere in the Soviet Union. Her publisher nevertheless managed to smuggle the score to the West, where it was premiered in Vienna in 1981 – naturally with Kremer as the soloist.

Gubaidulina was deeply religious, and this is reflected in the very title of the concerto. The *Offertorium* is part of the Catholic Mass, and the idea of sacrifice may here be taken as, say, that of Christ on the cross. The main theme of the concerto is, further, ‘sacrificed’ in order that it may experience ‘resurrection’. The theme is not Gubaidulina’s own: it is the one given to Johann Sebastian Bach by Frederick the Great and used by Bach in his *Musikalisches Opfer*.

JEAN SIBELIUS

Symphony No. 1 in E Minor, Op. 39

The premiere by the Helsinki Philharmonic Orchestra of the Symphony No.1 by Jean Sibelius (1865–1957) in 1899 was overshadowed by two other works on the programme, *The Wood-Nymph* (Skogsrået) and *The Song of the Athenians*. The latter, in particular, was a huge success, commenting as it did on Russia's oppression of its little Grand Duchy, Finland and the Finns' growing striving for the political independence that would not be achieved until 1917.

At least one critic in the 1899 audience also found the symphony a little difficult to understand. Sibelius had become something of a national hero with his *Kullervo* symphony premiered in 1892, and the audience expected something similar. Sibelius then revised his symphony and it was on the programme for the HPO conducted by Robert Kajanus on its tour to the Universal Exposition in Paris in 1900. Some may detect echoes of the late-Romantic Tchaikovsky, but the music of Sibelius is more rugged and laconic.

JAN SÖDERBLOM

Aside from solo appearances at a young age, successful touring with New Helsinki Quartet and his growing interest towards orchestral musicianship built the foundation for Jan Söderblom's versatile and innovative career. Conductor studies at Sibelius Academy (1997–2001) led to intensive projects with Finnish as well as other top orchestras. Söderblom has since conducted orchestras such as Finnish Radio Symphony Orchestra, Helsinki Philharmonic Orchestra, Tampere Filharmonic Orchestra, Lahti Symphony Orchestra, Tapiola Sinfonietta, Ostrobothnian Chamber Orchestra, Chamber Orchestra Avanti!, Scottish Chamber Orchestra, Orchestre de Chambre de Lausanne, Orquesta RTVE, Nordwestdeutsche Philharmonie, MDR Sinfonieorkester (Leipzig), Danish National Chamber Orchestra, Norwegian Chamber Orchestra KORK, Norrköping and Helsingborg Symphony Orchestras and Orchestra National Bordeaux Aquitaine. During 2001-2008 Söderblom served as Artistic Director of Lappeenranta City Orchestra. From 2012 to 2016 Söderblom was the conductor of Pori Sinfonietta.

In the Swedish Royal Opera Söderblom has conducted *The Makropoulos Affair* by Leoš Janáček as well as two first performances, *Sport och fritid* (2005) by Thomas Jennefelt and, in cooperation with Norrlandsoperan, *Svall* (2006) by Daniel Börtz. He also conducted the much talked about first performance of

Veli-Matti Puumala's opera *Anna Liisa* at Helsinki Festival in 2008. Söderblom has conducted several ballet productions at Finnish National Opera, as well as Fredrik Pacius' opera *Kung Karls jakt*.

Before his career as conductor took off, Söderblom performed as a violinist, mainly with New Helsinki Quartet (1982–2001). After the quartet won competitions of Viitasaari, Concertino Praga and second prize in the London String Quartet Competition, they toured widely and performed in e.g. Wigmore Hall, Tonhalle Zürich, Herkules Saal in Munich, Concertgebouw in Amsterdam and Konzerthaus in Berlin. As a soloist he has shared the stage with several Finnish orchestras as well as e.g. Swedish Radio Orchestra, Norwegian Radio Orchestra, Helsingborg Symphony Orchestra, Japan Philharmonic Orchestra and many others.

Söderblom started as artistic director of the Finnish chamber orchestra in 2021. Previously he has been the Artistic Director of several Finnish music festivals; these days he is in charge of the artistic planning of the The ekenäs summer concerts, and the festivals in Grankulla and Ingå.

Söderblom has played as guest concertmaster for several orchestras and joined e.g. Camerata Salzburg and the Norwegian Chamber Orchestra on stage as guest member. Since 2014 Söderblom is the first concertmaster of the Helsinki Philharmonic Orchestra.

Jan Söderblom enjoys silence and nature and currently resides with his family in the artisan and artist community of Fiskars in Southern Finland.

www.jansoderblom.fi

GIDON KREMER

Gidon Kremer (born Gidons Krēmers in Latvia in 1947) is one of the last giants of the Soviet-Russian violin school. After studies with his father, grandfather and at the Riga Music School, he became a pupil of the legendary David Oistrakh at the Moscow Conservatory. Victory in the Tchaikovsky Competition in 1970 was preceded by numerous prizes in competitions both national and international.

The name of Kremer is inseparably linked with Gubaidulina's *Offertorium*. It was he who proposed the concerto, and she composed it specifically with him in mind as the soloist. And it is thanks to him that the international community finally became aware of her name this side of the Iron Curtain. Kremer's performance of the concerto with the Boston Symphony Orchestra conducted by Charles Dutoit (1989) is one of the great classics in the history of music recording.

THE HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

Established by Martin Wegelius and Robert Kajanus in 1882, the Helsinki Philharmonic Orchestra is a band of 102 musicians annually performing to a total audience of over 110,000. It premiered most of the symphonic works by Jean Sibelius with the composer himself conducting, and continues its commitment to contemporary music by commissioning works by composers both Finnish and foreign.

The HPO also reaches people who cannot attend concerts at the Helsinki Music Centre: by making international tours, sending small ensembles out across the city, providing opportunities for young performers and, through its widerange education programme, making contact with special groups. Now, for the third time, it is inviting an entire age group – all the children born in Helsinki in 2020 – to enjoy music with their families over the next seven years.

HKO Screen -concerts and artist interviews streamed live and on demand bring music even close to listener. The orchestra's partnership with the BIS label further ensures that its performances will be available to all well into the future.

The Helsinki Philharmonic Orchestra has had 13 Chief Conductors. Its most recent, since 2016, is Susanna Mälkki.

www.helsinkiphilharmonicorchestra.fi

Käsiohjelma / Programblad / Program

Teosesittelyt / Verkpresentationer / Programme Notes

Christian Holmqvist

Taiteilijaesittelyt / Artistpresentationer / Artist bios

Jaani Länsiö

Käännökset / Översättningar / Translations

Christian Holmqvist (ruotsi / svenska / Swedish)

Susan Sinisalo (englanti / engelska / English)

Ulkoasu / Design

Bond Creative Agency Oy

Taitto ja painatus

Grano Oy, Vantaa 2021

Oikeudet muutoksiin pidätetään. / Rätt till ändringar förbehålles. / All rights reserved.

**I VIULU
I VIOLIN**

Pekka Kauppinen I
Jan Söderblom I
Satu Savioja II
Eija Hartikainen
Katariina Jämsä
Maiju Kauppinen
Kati Kuusava
Helmi Kuusi
Elina Lehto
Ilkka Lehtonen
Jani Lehtonen
Anna Malmivirta
Erkki Palola
Kalinka Pirinen
Petri Päivärinne
Elina Viitasaari

**II VIULU
II VIOLIN**

Anna-Leena Haikola 4
Kari Olamaa 4 *
Heini Eklund 6
Teija Kivinen 6
Teppo Ali-Mattila
Eva Ballaz
Matilda Haavisto
Linda Hedlund
Siiri Rasta
Krista Rosenberg
Heikki Tamminen
Osmo Vallbacka
Anna Husgafvel **
Terhi Ignatius **
Pia Sundroos **
Maija Wesslund **

**ALTTOVIULU
ALTVIOLIN
VIOLA**

Atte Kilpeläinen 4
Torsten Tiebout 4
Petteri Poijärvi 6
Lotta Poijärvi 6
Aulikki Haahti-Turunen
Tuomas Huttunen
Kaarina Ikonen
Tiila Kangas
Carmen Moggach
Markus Sallinen
Hajnalka Standi-Pulakka
Vuokko Lahtinen **
Max Nyman **
Olga Reskalenko**

**SELLO
CELLO**

Lauri Kankkunen I
Tuomas Ylinen I
Inkeri Eirola II
Senja Rummukainen II
Jaani Helander
Mathias Hortling
Veli-Matti Iljin
Jaakko Rajamäki
Ilmo Saaristo
Saara Särkimäki

**KONTRABASSO
KONTRABAS
DOUBLE-BASS**

Mikko Moilanen 4
Ville Väätäinen 4
Maria Krykov 4 *
Piotr Zimnik 6 **
Paul Aksman
Eero Ignatius
Tuomo Matero
Adrian Rigopulos
Viktor Varga **

**HUILU
FLOJT
FLUTE**

Niamh McKenna 4
Elina Raijas 5
Päivi Korhonen

**Pikkolo
Piccolo**

Jenny Villanen

OBOE

Hannu Perttilä 4
Jussi Jaatinen 5
Nils Röömussaar 5 *

**Englannintorvi
Cor Anglais**

Paula Malmivaara

**KLARINETTI
KLARINETT
CLARINET**

Osmo Linkola 4
Anna-Maija Korsimaa 5

**Es-klarinetti
E Flat Clarinet**

Petteri Kivioja

**Bassoklarineti
Bass Clarinet**

Heikki Nikula

**FAGOTTI
FAGOTT
BASSOON**

Markus Tuukkanen 4
Mikko-Pekka Svala 5

**Kontrafagotti
Contrabassoon**

Noora Van Dok
Erkki Suomalainen

**KÄYRÄTORVI
VALTHORN
HORN**

Ville Hiilivirta 4
Mika Paajanen 4
Sam Parkkonen 6
Miska Miettunen
Sakari Niemi
Joonas Seppelin

**TRUMPETTI
TRUMPET**

Pasi Pirinen 4
Thomas Bugnot 5
Mika Tuomisalo

**PASUUNA
BASUN
TROMBONE**

Valtteri Malmivirta 4*
Jussi Vuorinen 5*
Sakari Mäkimattila **

**Bassopasuuna
Bass Trombone**

Anu Fagerström

**TUUBA
TUBA**

Petri Keskitalo 4

**PATARUMMUT
TIMPANI**

Tomi Wikström 4
Mikael Sandström 5

**LYOMÄSOITTIMET
SLAGINSTRUMENT
PERCUSSION**

Xavi Castello Arandiga 4
Pasi Suomalainen 5

**HARPPU
HARPA
HARP**

Anni Kuusimäki 4
Minnaleena Jankko 5

**ORKESTERI-
JÄRJESTÄJÄT
ORKESTER-
INSPICIENTER
STAGE MANAGERS**

Mikko Aspinen
Matti Tähkävuori

I / II KONSERTTimestari /
KONSERTMÄSTARE / LEADER
SOOLOSELLISTI / SOLOCELLIST / PRINCIPAL CELLIST

4 ÄÄNENJOHTAJA / STÄMLEDARE / SECTION PRINCIPAL

5 VUOROTTELEVA ÄÄNENJOHTAJA /
ALTERNERANDE STÄMLEDARE /
ASSOCIATE PRINCIPAL

6 VARAÄÄNENJOHTAJA /
VICESTÄMLEDARE / SUB-PRINCIPAL

* VAKITUISEN SOITTAJAN TILAPÄINEN TEHTÄVÄ /
ORDINARIE MUSIKERS TILLFÄLLIGA UPPGIFT /
TEMPORARY POSITION, REGULAR PLAYER

** MÄÄRÄAIKAINEN KIINNITYS /
TIDSBUNDET ENGAGEMANG /
TEMPORARY PLAYER

JAN SÖDERBLOM

kapellimestari / dirigent / conductor

GIDON KREMER

viulu / violin

Galina Ustvolskaja (1919-2006)

Sinfoninen runo nro 2 (1959) 12'

Sofia Gubaidulina (1931-)

Offertorium, konsertto viululle ja orkesterille (1980) 38'

konsert för violin och orkester

Concerto for Violin and Orchestra

---

väliaika / paus / interval 25 min

Jean Sibelius (1865-1957)

Sinfonia nro 1 e-molli op. 39 (1899) 38'

Symfoni nr 1 e-moll

Symphony No. 1 in E Minor

Andante, ma non troppo - Allegro energico

Andante, ma non troppo lento

Scherzo: Allegro

Finale (quasi una fantasia): Andante - Allegro molto

**Konsertti päättyy n. klo 21.00 / Konserten avslutas ca kl 21.00 /
The concert ends at about 21.00**